

TÜRK DİLİ - 2

5. HAFTA

2022

İÇİNDEKİLER

1. Günlük
 - 1.1. Günlük Özellikleri
 - 1.2. Günlük Örneği
 - 1.3. Günlük ile Anı Arasındaki Farklar
2. Gezi Yazısı
3. Sohbet (Söyleşi)
4. Mülakat
5. Biyografi
6. Otobiyografi

HEDEFLER

Bu üniteyi çalıştıktan sonra,

- Günlük, gezi yazısı, sohbet, mülakat, biyografi ve otobiyografi türlerinin tanımını yapabilecek,
- Yazılı anlatım türlerinin özelliklerini öğrenebileceksiniz.

ÖNERİLER

Bu üniteyi daha iyi kavrayabilmek için okumadan önce;

- Yazılı Anlatım konularını gözden geçiriniz.

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

1. Günlük:

Yazarların kendi kendileriyle dertleşme, hesaplaşma, konuşma isteklerini kâğıt üzerinde yapmalarından doğmuş yazılardır. Bu nedenle yayımlanmak amacı güdülmez, fakat yazarın ilerlemiş yaşlarında ya da yazar öldükten sonra bir şekilde yayımlanır. Günümüzde kimi yazarlar günlüklerini yayımlamak için de yazarlar.

Günlük Özellikleri:

- Yaşan olayların, izlenimlerin günün gününe yazılması ile oluşurlar.
- Birinci kişi ağzından yazılmış kısa ve özlü yazılardır.
- İnandırıcı, içten ve samimidirler.
- Yazarın kişiliğini, görüşlerini ve ruhsal yapısını yansıtır.
- Tarih, biyografi, anı için birer belge değeri taşırlar.

Günlük Örneği:

NECİP FAZIL'DAN

Cuma, 9 Ocak

Bugün hava yağmurlu ve puslu... Saat 2'ye 5 var... Bu âna kadar defterimi açamadım. Halim bir tuhaf...Bugün anladım ki, beni delikten çağırdıkları, meydancı gelip “Bir isteğin var mı?” diye sorduğu, berberin tıraşa geldiği, hasılı insanlarla temas ettiğim an, üstüme acayip bir uyuşukluk, sinsî bir donukluk, anlatılmaz bir garipseme hissi çöküyor. Hayret! Bir aylık yalnızlığın tesirine bakın!

Hayırdır inşallah; nereye gidiyorum?

Günlük ile Anı Farkı:

Anı ile günlük çoğu zaman karıştırılmaktadır. Günlük, adından anlaşılacağı üzere yaşanırken, günü gününe yazılır. Anı ise aradan zaman geçtikten sonra yazılır. Örneğin kişi günlüklerinden yararlanarak ileride bir anı kitabı kaleme anılabilir.

Günlük yazarı sadece kendisini ya da kendisini merkeze alarak çevresindekileri anlattığı halde; anı yazarları başkalarını anlatabilir.

2. Gezi Yazısı:

Bir yazarın yurt içinde ve yurt dışında gezip gördüğü yerlerin ilgi çekici özelliklerini anlattığı yazı türüdür.

Gezi yazıları gezip görmenin, iyi bir gözlemin ürünüdürler. Gezi yazılarının tarihi çok eskidir. İnsanlar hep uzak ülkeleri, uzak ülkelerin doğasını, insanlarını, bu insanların yaşayış biçimlerini ve yarattıkları kültür eserlerini merak etmişlerdir.

Gezi yazılarının çok yönlü anlatım olanakları vardır. Uzunluğu çoğu zaman kitap olacak kadardır.

Gazetenin iç sayfalarından birinde dizi halinde günlerce yayınlandığı da olur.

Okuyucunun sıkılmadan, merakla okuduğu bir yazı türüdür.

Gezi yazısı yazarken ilgiyi uyanık tutmak, okuyucuda okuduğu yerleri görme isteği uyandırmak çok önemlidir. Gezi yazarlığı ayrı bir ustalığı gerektirir. Yazar gezdiği yerlerin ilginç özelliklerini hemen fark edecek kıvrak bir zekâyâ ve kültür birikimine sahip olmalıdır.

Gezi yazılarında da kendinden önceki söylenmişlerden, yazılmışlardan ayrı olmak önemlidir. Aynı yerler daha önce de başkaları tarafından görülmüş, yazılmış olabilir. İkinci gidişte görülenlerle, ilk gidişte görülenler arasındaki farklara bile değinmek gerekir.

3. Sohbet (Söyleşi):

Bir yazarın, kişisel görüş ve düşüncelerini fazla derinleştirmeden, muhatabıyla konuşuyormuş hissini verecek bir üslûpla makale plânında yazdığı fikir yazısına sohbet (söyleşi) denir.

Sohbet, makaleden üslûp yönüyle ayrılır. Çoğunlukla, günlük konuların işlendiği sohbet yazılarında senli benli bir anlatım yolu seçilir, hatıralardan, halk fıkralarından, nüktelerden, özlü sözlerden yararlanılır.

Makaleye benzer bir yazı türüdür. Konusu daha çok genel ya da günlük sanat olaylarıdır. Fakat konu, tez ve savunma amacı güdülmeden ve karşılıklı konuşma havası içinde, sıcak bir dille yazılır.

İnsanlar karşılıklı konuşmayı sevdiklerinden, söyleşi türündeki yazıları okumayı severler. İyi bildiği ve herkesin ilgilendiği bir konuda çoğu kişi söyleşi yazabilir. Bunun için bir konuda, ne söyleneceğini bilmenin yanı sıra, nasıl söyleneceğini de bilmek gerekir.

Sohbet Türünün Temsilcileri:

Ahmet Rasim - Ramazan Sohbetleri,

Suut Kemal Yetkin - Edebiyat

Söyleşileri, Şevket Rado - Eşref Saati,

Melih Cevdet Anday - Dilimiz Üzerine
Söyleşiler, Nurullah Ataç – Karalama Defteri

4. Mülakat:

Herhangi bir sosyal konu ya da sorun üzerinde, uzman kişi ya da kişilerle yapılmış konuşmaları yansıtan yazı türüne denir.

Toplumun tamamını ya da bir kısmını ilgilendiren her alanda "görüşme" yapılabilir. Bu tür yazılar, genellikle gazete ve dergilerde yayımlanmak için hazırlanmaktadır.

Mülakatın Özellikleri:

- Görüşmenin konusu ilgi çekici ve toplumsal açıdan önemli olmalıdır.
- Hangi alanda ya da konuda görüşme yapılacaksa, o alanın ya da konunun uzmanları seçilmelidir.
- Görüşmeye katılacak kişi ya da kişilerle ön görüşme yapılmalıdır. Bu ön görüşmede (*telefon ya da mektupla da olabilir.*) görüşmenin amacı ve özellikleri belirtilmelidir.
- Görüşmeyi düzenleyen kişi, görüşme başında nazik bir ifadeyle konuya giriş yapmalıdır.
- Görüşmeyi düzenleyen kişi, soracağı soruları önceden plânlamalıdır. Konunun ya da olayın bütün boyutlarını yansıtacak şekilde sorularını özenle seçmelidir.
- Görüşmeye katılan kişi ya da kişilerin duygu ve düşünceleri olduğu gibi yazıya geçirilmelidir.

5. Biyografi:

Ünlü sanatçıların, ülkesine ve insanlığa yararı dokunmuş kişilerin yaşam öyküsünü anlatan eserlere denir. Bazen bir makale kadar kısa, bazen bir kitap olacak kadar uzun çalışmalardır.

Biyografiler sayesinde o kişinin sanatı, düşünceleri, yaptığı işler hakkında bilgileniriz. Biyografiler aynı zamanda iyi bir belgeseldirler. Bu alanda çalışacaklara ve yaşadığı dönemin özelliklerine kaynaklık eder.

Biyografileri okumak, kendi deneyimlerimize bir yaşam deneyimi daha katmak demektir. Onların başarılarının nedenlerini çözeriz; düşünceleri uğruna, bilgi uğruna, sanat uğruna, nelere göğüs gerdiklerine tanık oluruz.

Kendi düşüncelerimiz, bilgimiz, sanatımız için nasıl mücadele edeceğimize karar veririz. Biyografide yapılmış yanlışları görürsek, aynı yanlışları tekrarlamamış oluruz.

6. Otobiyografi:

Bir düşünürün, bir sanatçının kendi yaşam öyküsünü anlattığı eserdir. Kaynak olarak kişi kendini ve aile büyüklerinden aldığı bilgileri kullanır.

Otobiyografi yazmak çok güçtür, çünkü insanın kendinden söz ederken objektif olması zordur. Otobiyografiler sayesinde o kişinin sanatı, düşünceleri, yaptığı işler hakkında bilgileniriz.

Biyografiler aynı zamanda iyi bir belgeseldirler. Bu alanda çalışacaklara ve yazarın yaşadığı dönemin özelliklerine kaynaklık eder.